

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— "
četrt leta . . . 2.50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od peti-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob skupščini C. M. D. v Tržiču.

Naše demokratsko prepričanje nas dviga na stališče, da v narodnih institucijah, kakor je Sokolstvo in C. M. D. ne sme prevladovati noben stan in da nam je vse narodne institucije varovati političko-strankarskih vplivov, medtem ko jih kulturnemu strankarstvu ne moremo odtegniti, posebno če služijo kulturnim namenom naroda.

Vsi stanovi imajo biti zastopani v odborih narodno-kulturnih institucij, vendar si je skoro težko misliti enoten in uspešen njihov splošni in vodstvo podrobneje dela položeno — vsaj zaradi enotnosti — v roke enega stanu, ki vodi stvar do smotrov in realizuje p o d r o b n e načrte. V prvi vrsti so pa v to poklicani stanovi, v katerih področje sodi kulturno-narodna institucija, posebno če se krije interes naroda z interesom smotra stanu.

In v tem oziru — mislimo — je učiteljstvo v prvi vrsti poklicano, da razširja našo narodno obrambo, posebno ker temelji ta danes na šolstvu in reševanju šolskih vprašanj, katerih interes in upravičenost reševati leži v prvi vrsti učiteljstvu. Že naravna organizacija daje učiteljstvu upravičenost, da se na podlagi organizacije slovenskega naprednega učiteljstva organizuje naša kulturno-napredna narodna obramba in se na podlagi nje sistematiško uredi, razširi in pokrepi.

Te misli so se nam zbudile ob priliki polemike med „Slov. Nar.“ in „Jutrom“ v tej zadevi.

Na sodelovanje narodnim interesom odločno nasprotujoče političke stranke in nje so-mišljenikov nam sploh ni reflektirati in tudi ne reflektiramo. S tem pa nikakor ne označujemo svojega strankarskega stališča v političkem smislu, temveč hočemo le poudarjati političko zaslepljenost naših narodnih škodljivcev, ki izza političke strasti ne vidijo kulturnih smotrov in kulturne rešitve naroda — v katere nasprotni smeri sme najmanj delovati slovenski učitelj.

Nihče ne more tajiti, da je ravno učiteljstvo že mnogo podrobno delalo in mnogo storilo za narodno obrambo pri nas; nihče ne more tajiti, da je ravno učiteljstvo dalo temelj podrobnemu narodnemu delu, a tudi nihče ne more utajiti, da se vse to delo ni vršilo in pospeševalo sistematiško — po čemer bi dosegalo to delo še večje in dalekosežnejše uspehe.

Učiteljstvo je sodelovalo pri narodno-obrambnem delu — kakor povečini pri narodno-socialnem delu — kot zasebnik, ker iniciativo za to delo ni izhajala iz stanovske organizacije — od kjer bi morala — temveč je bila plod neposredne „narodne vzgoje in povsem individualna stvar posameznika.

Mnenja smo, da bi učiteljstvo moralo delati na narodno-obrambnem polju stanovsko organizovano ker je manjšinsko šolsko delo tudi del našega dela stanovskih smotrov in ker manjšinsko šolsko delo sodi tudi v naš program in istotako sodi manjšinsko šolsko vprašanje v našo organizacijo.

In tedaj šele, kadar bo naša organizacija zmogla organizovano izvajati tudi to nalogo,

tedaj šele bo naša stanovska organizacija narodno-kulturno popolna,

Ne da bi prevzela C. M. D. izvedbo vseh načrtov in njih realizovanje; da prevzame le nalogo, vzgajati sposobnih in zmognih podrobnih narodno-obrambnih delavcev na podlagi stanovskih organizacij to zadostuje.

Napredno učiteljstvo naj ne deluje pri naši narodno-obrambni instituciji več kot zasebnik, temveč kot stan, da v tej instituciji uveljavi svoj stan, zato se lahko z mirno vestjo oficialno izjavimo kot organizacija za pripadnike naše nar.-kul. obrambne organizacije (C. M. D.) in gojimo ter rešujemo v organizaciji nje vprašanja in smotre.

Nikakor s tem ne kršimo svojega načela, da kot stanovska organizacija ne smemo pristopiti k nobeni drugi nestanovski organizaciji, zakaj načelo je tukaj drugo za političko in drugo za kulturno organizacijo.

Oficialen nastop naše stanovske organizacije h katerikoli politički stranki se nam kaže kot greh nad samim seboj, ker od naših političkih strank še precej časa nobena ne postane kulturna, pri načelih stanovske organizacije ne moremo gledati na mala nenačelna nasprotja političkih naziranj posameznikov — če se krijejo kulturna načela in kulturno naziranje večine z interesom stanu.

Nasprotno se nam vidi pristop stanovske organizacije k narodno kulturni instituciji, ki se krije v načelih in programu s stanovsko organizacijo in katere interesni smotri se krijejo z interesnimi smotri stanovske organizacije neohodno potreben, ker pri kulturnem boju je neobhodna potreba, da družimo vsepovsod moči, da jih koncentrujemo, kjer ni načelnega nasprotstva in da izkušamo odstranjati vse, kar bi nas v tem slučaju razdvajalo.

Narodno manjšinsko delo mora biti tudi na našem programu in se imajo s tem vprašanjem pečati tudi vse naše organizacije, ker poleg vzgajanja učiteljstva za proizvajanje kulturnega boja na šolskem polju ima naša organizacija skrbeti tudi za vzgojo narodno-manjšinskih delavcev med našim stanom in ima skrbeti, da na podlagi našega stanu pride do sistematiškega dela na tem polju.

To vprašanje smo do danes le malo še razmišljali z ozirom na celokupnost naprednega slovenskega učiteljstva, in vendar je to vprašanje, ki bo stopalo tembolj na dan, čimveč iniciative za to delo bo prihajalo iz stanovske organizacije.

Potreba bo pričeti misliti tudi na to, da se prične učiteljski naraščaj vzgajati v tem duhu in za to delo, da ne bodo mladi učitelji le vedno začetniki — [v teoretiškem zmišlju — pri narodno-manjšinskem obrambnem delu in da se povspne in izpremeni delitanzem učiteljskih posameznikov v dalekopotezno narodno manjšinsko, podrobno delo vseh posameznikov napredne učiteljske organizacije.

Slomškova Zveza.

Dne 7. septembra zboruje Slomškova Zveza v Ljubljani. To samo na sebi ni do-godek, da bi ga bilo treba nam registrati.

Slomškova Zveza je zborovala že večkrat — naj bi zaradi nas še — letos! — Potisnil nam je pero v roke uvodni članek v 198. števil. „Slovenca“ pod naslovom: „Slovenskemu krščansko mislečemu učiteljstvu“, v katerem članku ne govori pisec krščansko mislečemu učiteljstvu nič, pač pa vabi vse sloje slovenske človeške družbe na zborovanje Slomškove Zveze. To je imeniten članek, ki kaže vso mizerijo slomškarjev, ki da med vrsticami toliko brati, da bi mi okrcali prav pošteno takega člankarja, če bi izšel iz naših vrst. Škoda, da nimamo prostora, sicer bi doslovno prijavili ves članek, tako pa se moremo baviti z njim le bolj nakratko.

Takoj v začetku članka pokaže pisec svojo nevoljo nad slomškarji samimi. Doma naj ostanejo bolniki in pa tisti „ki bi radi samo med štirimi stenami veljali za Slomškarje!“ Lepo je od vas, da pripoznate, da imate med seboj tudi take „možakarje“, ki bi radi samo med štirimi stenami veljali za Slomškarje — to je lepo od vas — a žalostno je za vas. Pa nikarte jih ne podite od zborovanja; če ti doma ostanejo — kdo bo pa zboroval? — kako bo pa mogel potem 7. september pokazati javnosti, „da se vrste Slomškove Zveze množe od leta do leta in da ima Slomškova Zveza bodočnost!“

Bodočnost! — To naj pokaže še-le 7. september? Dosedaj vaša zborovanja še niso pokazala, da bi imela Slomškova Zveza bodočnosti? Mi pa vemo že pred 7. septembrom, da ima Slomškova Zveza bodočnost — kakšno bodočnost to bomo povedali vam koncem tega članka.

Pa tudi vi veste, da vas čaka bodočnost in pred to bodočnostjo vas je strah! — Poguma je treba slomškarjem in dajejo si ga, kakor si ga je dajalo onih znanih sedem Švabov! „Snuje se svetovna zveza katoliška učiteljstva. Pogum tedaj!“ Da strah je revežev, ker jih je tako malo in da bi zbornali kolikor mogoče veliko zborovalcev, kliče, vpije in vabi člankar kakor kloven pred vaškim cirkusom — vse, vse k zborovanju „kar leze inu gre“.

„Obračamo pa se tudi do vas tovariši, ki ste še verni in vneti za versko vzgojo, ki ste prepričani v srcu, da morata cerkev in šola delovati v slogi in vas vabimo na zborovanje“. Torej pripoznate, da je še učitelj, „ki so še verni in vneti za versko vzgojo“, — pa ne-čejo biti slomškarji? Zakaj pa ne? — zato, ker so še verni in vneti za versko vzgojo! — Tudi takih nas je, ki vemo, da bi morala „cerkev in šola“ delati v slogi, pa „cerkev“ tega ne dela — zato hodimo svoja pota.

„Mi vas bodemo veselili...“ Verujemo, da bi bili — če bi došli — pa nas ne boste veselili, ker nas — ne bo!

„Veseli boste tudi vi sami, ker se boste opustili spon in lažilberalizma in predsodkov, ki vas odbijajo od nas“.

Nam se ni oproščati nikakih spon! Naš list in z njim napredno učiteljstvo smo stali vedno na tem stališču, da ne sme čutiti učitelj nikakih „spon“. Prost bodi,

neodvisen, stoječ na lastnih nogah, zavedajoč se lastne moči! Taki smo mi! — Vi se otresite spon! Vi ste sami molili in držali roke drugim, da so vas vkovali v verige, na katerih vas vodijo kakor nekaj Bošnjak svojega medveda, da plešete, kakor vam godejo drugi. Vi ste v sponah, ki vas silijo, da morate klanjati svoja hrbtišča pred vsakim kaplanom, pa najsi bodi tega vreden ali ne! Vi ste svoj ponos, svoj ugled, svojo čast žrtvovali ne zaradi „vere in vzgoje“, ampak zato, da vam odpade tuintam s klerikalne mize kaka drobtina, da vam vržejo tuintam — kakor psu za plotom — kako oglodano kost v podobi nadučiteljske ali celo učiteljske službe! Vi se oprostite spon in vesel boste tudi vi sami!

Lažilberalizma se nam tudi ni treba otresati — mi mu ne služimo! Mi stremimo za resnico in pravico, za napredkom in svobodo! Če imenujete to stremenje lažilberalizem — prosto vam! Mi smo liberalni, ker hočemo živeti in pustimo, da tudi drugi žive. Dobro pa je to, da člankar pravi, da se drži liberalizma samo še del mestne inteligence, če se ga drži intelligencia, se ga bomo mi tudi še dalje držali; držite se vi tega, česar se drži — ignoranca!

Kakor iz vsega tega vidite, niso „presodki“, ki nas odbijajo od vas: to so naši principi, ki nam prepovedujejo, da bi šli tako sramotno v jarem stranki, ki je slučajno na krmilu! Razsodnega naprednega učiteljstva ne bodete zvabili nikdar v sužnost! Najbrže slutite to člankar, zato se obrača na duhovščino!

„Obračamo pa se tudi do tebe, prečastita duhovščina!...“ vemo, da bi moralo pristopiti še veliko, veliko število duhovnikov, da bi doseglo število učiteljstva“.

Povejte raje število, koliko je več učiteljev, kakor duhovnikov v vaši Zvezi! Sicer se da pa ta jednačba z eno neznanko kaj lahko rešiti. Slomškarjev je tako malo, da bi lahko imeli duhovniki čez noč večino — ako bi le hoteli — igraje vržejo, če jim drago, že 7. septembra ves odbor z Jakličem vred in prevzamejo sami vodstvo Slomškove Zveze. Tu se ravno vidi, kam plovejo slomškarji učitelji in učiteljice! Tega sedaj „prečastita“ duhovščina še ne bo storila — ampak igrala se bo nekaj časa še s slomškarji.

„Pridite na naše zborovanje, da pokažemo javnosti, da še živi in bode živelo staro Slomškovo geslo: cerkev in šola sta sestri!“

Sestri? — To bi bilo lepo — če bi bilo res! Toda stvar je drugačna! „Cerkev je mati, šola pa hčerka“ — tako trdi sedanja duhovščina; če bo šlo pa po vaše bo cerkev mačeha, šola pa pastorka.

„In ti, slovenski kmet, delavec! Vidva tvorita maso naroda, vama služi šola. Na vaju se opira slovenski krščansko misleči